

Bilindiği gibi, Kanunî Sultan Süleyman'ın Akdeniz'de Osmanlı hakimiyetini kurmak için giriştiği büyük mücadelede, **Rodos seferi ilk, Malta seferi ise son dönemi ifade eder.** Dünya tarihinin esine ender rastladığı ünlü Pâdisahın saltanatının ikinci yılında Rodos'u ve ona bağlı bulunan adaları ele geçirmesi, Doğu Akdeniz'de Osmanlı hâkimiyetinin yerleşmesini sağladığı gibi, mücadelenin bundan böyle Orta ve Batı Akdeniz'e intikal ettirilmesi imkanını da sağlamıştı.

1309'dan beri Saint Jean d'Hospitaliers veya Saint Jean de Jerusalem denilen sövalye tarikatının elinde bulunan Rodos adası ile civarındaki adalar, eskiden beri Osmanlıların ele geçirmek istedikleri önemli yerlerdi. Sultan Süleyman, Belgrad'i almayı basardıktan sonra Osmanlı siyasetinin bu ikinci mes'elesini de halletmek istiyordu.

Zira fethi zarurî kılan bazı sebepler vardı.

Buranın fethi, Osmanlı ülkesine yeni ilhak edilmiş bulunan Mısır, Suriye ve Doğu Akdeniz sahillerinin emniyeti bakımından önemliydi. Bunun için de Rodos ve ona bağlı olan diğer adaların Osmanlıların elinde bulunması gerekiyordu. Nitekim bu zorunluluğu takdir eden Yavuz Sultan Selim, saltanatının son yıllarında, Sövalyeler üzerine yürümek için büyük çapta bir donanma hazırlamaya koyulmuş, ancak bu tasavvurunu gerçekleştiremeden hayata gözlerini kapamıştı. Hıristiyanlığın, Osmanlı hac, ticaret ve ulaşım yolu üzerinde, bu emniyeti tehlikeye sokabilecek tehlikeli kalesi durumundaki Rodos'ta bulunan sövalyeler, Osmanlı ticaret ve hac gemilerine saldırmakla kalmamışlar, aynı zamanda Canberdi Gazali'ye de yardımında bulunmuşlardı. Bundan başka onlar, Rodos'ta bulunan Cem Sultan'ın oğlu Murad'i da taht vârisi olarak ortaya sürmüşlerdi. Ayrıca kalelerinin sağlamlığına güvenmekte olan Rodos sövalyeleri, korsanlık faaliyetlerine devamla, bir taraftan Müslümanların yollarını kesip gemilerini alıyor, öbür taraftan da Osmanlı sahillerinde ardi arası kesilmeksizin bazı fesatliklerde bulunuyorlardı. Bundan başka bes altı bin civarında Müslüman'ı esir alıp adalarında onlara türlü iskenceler yaptıkları da biliniyordu.

İste Kanunî, bu siyasî ve stratejik sebeplerden dolayı Rodos proplemini halletmek istiyordu. Böylece, bir bakıma babasından miras olarak devr aldığı bir siyaseti devam ettirmek ve babasının yarıda bırakmak zorunda kaldığı önemli bir meseleyi halletmek niyetinde idi. Aynı zamanda o, Rodos'u feth etmek suretiyle dedesi Fâtihten Sultan Mehmed'in gerçekleştiremediği bir şeyi de yapmış olacaktı. Eserimizin, Fâtihten ilgili bölümünde de görüleceği üzere o, birbirlerini kovalayan zaferleri arasında sadece iki yerde istediğini ele geçirememişti. Bunlardan biri Belgrad, diğeri de Rodos'tu. Tahta henüz geçmiş olan genç Süleyman, saltanatının ilk yılında Belgrad'i zapt etmek suretiyle Fâtihten düşüncesini gerçekleştirmiş oluyordu. Onun, Belgrad'in hemen arkasından Rodos üzerine yönelmesinde, nisbeti az da olsa aynı psikolojinin etkili olduğunu söylemek mümkün olsa gerekir.

Rodos'un fethi hususunda Divan-i Hümayûn'da yapılan müzakerelerde ekseriyet,

Rodos seferine taraftar görünmüyordu. Zira bunlar, Sövalyelerin söhreti, adanın müstahkem olup uzun süre muhasaraya dayanabilmesi ve bir sefer vukuunda Avrupa'nin derhal buraya yardımda bulunabileceğini düşünüyordular. Bunlara göre sonu tehlikeli bir macera ile bitecek sefere girismek doğru değildi. Bu düşünceye karşılık Vezir-i A'zam Pîrî Mehmed Pasa ile ikinci vezir Çoban Mustafa Pasa ve denizci Kurdoğlu Müslîhiddin Reis, Rodos seferine taraftar olup Avrupa tarafından endişe edilmemesi gerektiğini ileri sürüyorlardı. Bu arada casusları vâsitasıyla Rodos hakkında bilgi toplayan Kanunî, sefere karar verir. Bununla beraber sefere çıkmadan önce,

Hammer'in ifadesiyle " Kur'an-i Kerim'in emrini yerine getirmek için Üstad-i A'zam'a bir mektup gönderir. Bu mektupta Üstad-i A'zam teslim olması isteniyor ve arzusu ile itaati kabul ettiği takdirde sövalyelerin hürriyetleri ile mallarına dokunulmayacağına dair, yerlerin ve göklerin yaratıcısı olan Allah, O'nun elçisi olan Hz. Muhammed ve diğer Peygamberler adına yemin ediyordu. " Fakat bu

teklif, Üstad-i A'zam tarafından red edilir.

Bu sırada Avrupa devletleri de birbirleri ile mücadele halinde bulduklarından, Rodos ile ilgilenebilecek durumda değillerdi. Rodos ile ilgilenebilecek tek devlet olan Venedikliler de yapılan ticaret antlaşması ile pasif hale getirilmişlerdi. Divan'da alınan sefer kararından sonra hazırlıklarına başlayan Osmanlı ordusunun başına serdar olarak ikinci vezir Çoban Mustafa Pasa getirilir. Öte yandan bu seferi haber alan Rodos Üstad-i A'zami Philippe Villiers de l'Isle Adam, bazı tedbirler alarak kaleyi tahkim ettirmiş, yiyecek depolatmış, şehrin önündeki limana zincir çektirmiş, ayrıca Papa ve Fransa'dan da yardım istemisti.

Osmanlı donanması, 5 Haziran 1522'de 300 gemi ile Çoban Mustafa Pasa komutasında harekete geçer. Donanmada pek çok mühimmattan başka onbin deniz ve itfaiye neferi bulunuyordu.

Sultan Süleyman da 21 Receb 928 (16 Haziran 1522) tarihinde İstanbul'dan hareketle Üsküdar'a geçmiş, buradan Kapıkulu askerleri ve sefere memur olan diğer eyâletlerin timarlı sipahileriyle birlikte karadan yola çıkmisti. Bu sefere nadir bir istisna olmak üzere, Sadrazam Pîrî Mehmed Pasa'nın amcası olan Seyhülislâm Zenbilli Ali Cemâlî Efendi (1503 - 1525) de katılmıştır.

Osmanlı donanması, Rodos yakınlarındaki Gnido adasına varmisti. 24 Haziran'da Rodos önlerine gelen Osmanlı donanması, Rodos kalesinin dört mil kadar doğusundaki bir limana demir atar. Kaleyi abluka altına alan ordu, Pâdisahin karadan gelmesini bekler. Nihayet Kütahya - Aydın yolu ile Marmaris'e, oradan da 28 Temmuz'da Rodos adasına geçen yüzbin kişilik ordu, surlar boyunca mevzilenir. Bu esnada İngiliz, Fransız, İtalyan, İspanyol, Alman ve Portekiz milletlerine mensub sövalyeerden mütesekkil Rodos müdafileri ise kalenin bes ana burcunu müdafaaya basamışlardı.

Çarpismalar, 1 Agustos'ta Alman burcuna top atisi ile baslar. Kanunî, Kiziltepe denen yerde otagini kurdurarak kusatmayi buradan idare eder. Siddetle ve birbiri ardinca süre gelen Osmanli hücumlari, bes ay kadar devam eder. Bu arada zaman zaman kısmî basarilar da kazanilmisti.

Sonunda dayanamayacaklarini anlayan sövalyeler, kaleyi teslim edeceklerini Kanunî'ye bildirmek zorunda kalirlar. Yapilan müzakereler neticesi 21 Aralik 1522'de bir teslim antlasmasi imzalanir.

Buna göre 213 yillik sonuncu Haçli Devleti de tarihe karisir. Buna göre Katolik Hiristiyanlarin Yakın Dogu'dan tamamen uzaklastirilmalari da saglanmis olur. Antlasma geregi sövalyelerin adadan çekilmelerine müsaade edildigi gibi, sehirdaki Hiristiyanlarin dinî âyin ve inançlarinda serbest olmalari, ada sakinlerine bes yil kadar vergi vermemeleri ve kendilerinden devsirme alinmaması gibi imtiyazlar da bahsedilmistir.

Bu arada tanassur etmis olan (Hiristiyanligi kabul eden) Sultan Cem'in oglu Murad da yakalanarak iki oglu ile birlikte ortadan kaldirilir.

Sövalyelerin Rodos'u terkenden sonra

Pâdisah, 20 Ocak 1523'te Câmîe çevrilen Saint Jean Kilisesinde Cuma namazi kilmisti.

Bu namazda imamligi, sefere istirahat etmis olan Seyhülislâm Zenbilli Ali Cemalî Efendi yapmisti. Rodos, Midilli sancagina baglanarak Dizdarzâde Mehmed Bey'in idaresine verilmistir. Osmanlilar, ayrica bu sefer sonrasi Anadolu sahillernde Bodrum, Aydos, Tahtali kalelerini, Leros, Sömbeki, Kalimnos, Limonsa adalarini ele geçirmislerdir. Böylece Rodos kalesi ve adasiyle birlikte Oniki adanın tamamı ve Bodrum da teslim olmustu. Bodrum'un fethi, Anadolu tarihi bakimindan da önemlidir.

Zira burasi, Anadolu'da Hiristiyanlarin elinde bulunan tek toprak parçasi idi

29 Aralikta Kanunî, Rodos seherine girip kaleyi gezer. Bu günlerde Hiristiyanlik âleminde Noel kutlaniyordu Papa İkinci Hadrianus, Roma'da Saint Pierre'de Noel âyinini icra ederken, kilisenin saçagindan bir tas düşüp Papanin ayagina dogru yuvarlanir. Kardinaller bu hâdiseyi muhasarasi aylardan beri devam eden Rodos'un düşmesine isaret saydilar.

Rodos'un fethi, Türk topçulugunun Avrupa topçulugu karsisindaki üstünlüğünü gösterdigi gibi , o çağda alınması adeta mümkün görülmeven ve Hiristiyanligin Islâm âlemine dogru bir kalesi sayilan adanın zapti, **Avrupa'da büyük bir hayret ve teessür uyandirmistir.**

fethini müteakib

Bu arada Rodos'un

Rodos

hapishanelerinde bulunan alti bin kadar Müslüman esir de kurtarilmistir.

Rodos'a derhal Türk göçmenleri yerlesmeye basladilar. Birçok câmî, imâret, mektep, medrese, çeşme ve yol yapilip ada imar edilir. Rodos, bir sancak merkezi olur. Buraya devamlı olarak bahriye sancakbeyleri (Tümamiral) vali tayin edildi. 2 Ocak günü aksam üzeri Kanunî

Yesil Melek kadirgasina binip Rodos'tan ayrilir. Anadolu'da Marmaris'e geçer. 3 Ocak'ta da Marmaris'te idi. Aydın, Midilli, Karasi, Mentese ve Saruhan sancakbeylerine, Anadolu beylerbeyisi Kasim Pasa'nin nezaretinde Rodos'taki infaat , imar ve iskân isleri bitinceye kadar adada kalmalarını emr ettikten sonra İstanbul'a doğru yola çıkan Kanunî 26 günde İstanbul'a varir. 29 Ocak 1523'te yedi ay on iki gün süren bu ikinci sefer-i hümayûnunu bitirerek İstanbul'a gelmiş olur. Bu arada Osmanlı donanması da İstanbul'a döner.

Rodos'un fethi edilmesi ile ilgili olarak gönderilen zafernâmelere Venedik mukabelede bulunduğu gibi **Sah İsmail de cülûstan beri ilk defa olarak taziyet ve tebrik vecibesini yerine getirmis,** Rodos fethinden dolayı da memnunlugunu bildiren bir mektup ile bir elçi göndermişti.

Rodos'un fethi ile Avrupa'da Kanunî'nin şöreti biraz daha artmış oluyordu. Belgrad ve Rodos'un, Hıristiyan dünyasının bu iki kilit noktası sayılan müstahkem kalelerinin Kanunî tarafından düşürülmesi, Osmanlıların ileride başaracakları daha büyük fetihleri için bir işaret sayıldı.